

Allochtonen oververtegenwoordigd

Lichte toename aantal tienermoeders

Vooraf door de sterk toegenomen acceptatie en beschikbaarheid van voorbehoedmiddelen krijgen veel minder tienermeisjes een kind dan enkele decennia geleden. Het aantal tienermoeders in ons land neemt in recente jaren weer iets toe, maar is in vergelijking tot de meeste landen nog steeds zeer laag. Allochtonen zijn onder de tienermoeders relatief oververtegenwoordigd.

Vandaag de dag heeft nog maar één op de honderd pasgeborenen kinderen een tiener als moeder. Een kwart eeuw geleden waren het er nog vier keer zoveel. Vooral in de jaren zeventig daalde het aantal bevallingen onder tienermeisjes snel. Deze ontwikkeling kan grotendeels worden toegeschreven aan de bekendheid met en de toepassing van effectievere en eenvoudiger te gebruiken voorbehoedmiddelen, alsmede de ruimere mogelijkheden om, in het geval van ongewenste zwangerschap, tot abortus over te gaan.

Het laagste aantal geborenen met een moeder jonger dan twintig werd geregistreerd in 1996. Sindsdien is er sprake van een lichte toename, tot ruim tweeduizend in 1998.

Nauwelijks nog 'gedwongen huwelijken'

Het jaarlijks aantal buitenechtelijke geboorten onder vrouwen jonger dan twintig jaar schommelt al lange tijd rond de duizend. De afname van het aantal tienermoeders komt dan ook volledig voor rekening van de echtelijke geboorten. Deze ontwikkeling illustreert dat het 'gedwongen huwelijk' onder jonge vrouwen een betrekkelijk zeldzaam verschijnsel is geworden. Nog maar dertig jaar geleden was slechts een kleine minderheid van de meisjes ongehuwd als ze een kind kregen, maar inmiddels is de situatie volledig veranderd: het aantal buitenechtelijk geborenen in deze leeftijdsgroep is nu ruim het dubbele van het aantal echtelijk geborenen. Daarbij gaat het bovendien om betrekkelijk kleine aantallen. In 1998 werden uit vrouwen jonger dan 20 jaar 630 echtelijke en 1 408 buitenechtelijke kinderen geboren, tezamen iets meer dan één procent van de 199 duizend kinderen die in dat jaar het levenslicht zagen.

Over het totaal aantal tienerzwangerschappen is geen informatie aanwezig, maar de beschikbare – enigszins gedateerde – gegevens over abortus onder in Nederland wonende tienermeisjes laat zien dat het voorkómen van zwangerschap een belangrijke rol heeft gespeeld in de waargenomen daling van het aantal 'tienergeboorten'. In 1992, toen dit soort geboorten al betrekkelijk zeldzaam waren geworden (2,7 duizend), ondergingen ongeveer tweeduizend in Nederland wonende tienermeisjes een abortus. Het totaal van geboorten en abortussen in deze groep bedroeg in dat jaar nog maar de helft van het aantal tienergeboorten in het midden van de jaren zestig.

Minder dan de helft alleenstaand

De veronderstelling dat het merendeel van de 3,5 duizend tienermoeders die ons land momenteel telt alleen of met hulp van ouders voor hun baby moet zorgen, wordt niet door de cijfers bevestigd. Iets meer dan de helft van de pasgeborenen komt feitelijk in een gezin met vader en moeder terecht. In een derde van de gevallen zijn de ouders gehuwd, terwijl een kwart van de kinderen een ongehuwd samenwonende vader en moeder hebben. Zeer jong zijn de moeders overigens niet vaak: ten tijde van de geboorte is ruim de helft 19 jaar en een kwart 18 jaar oud. Opmerkelijk is wel dat tienermoeders het niet altijd bij één kind laten. In 1998 hadden 140 van hun kinderen op het moment van geboorte al een broertje of zusje, en in een klein aantal gevallen zelfs twee of meer. In eerdere decennia was het aandeel van kinderen met hogere rangnummers uit tienermoeders nog iets groter. In 1960 werden door tienermoeders meer dan vijftig derde of vierde kinderen ter wereld gebracht.

Allochtone meisjes vaker tienermoeder

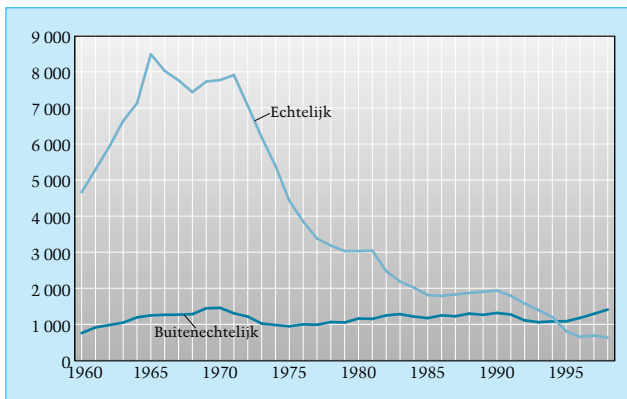
Een kleine meerderheid – bijna zestig procent – van de tienermoeders is zelf in Nederland geboren. Dit neemt echter niet weg dat tienergeboorten onder de grote groepen allochtone meisjes naar verhouding veel vaker voorkomen dan onder autochtone meisjes. Zo is het absoluut aantal tienergeboorten onder Antillianen betrekkelijk klein (73 geboorten in 1998), maar is het aandeel van tienergeboorten in de totale geboorte binnen deze bevolkingsgroep ruim vijf keer zo hoog als onder autochtonen. Ondanks een sterke daling halverwege de jaren negentig komen tienergeboorten nog steeds het vaakst voor onder in Turkije geboren meisjes. In 1998 werden er per duizend tienermeisjes in deze groep meer dan vijftig kinderen geboren. Deze relatief hoge vruchtbaarheid weerspiegelt vooral het feit dat Turkse vrouwen relatief jong trouwen en een gezin stichten. De vruchtbaarheid van tieners in Turkije is ongeveer gelijk aan die van Turkse tieners in Nederland.

Anders dan onder meisjes van Turkse en Marokkaanse origine is de vruchtbaarheid onder Antilliaanse/Arubaanse tieners in het afgelopen decennium niet afgenomen. Per duizend meisjes in deze groep werden in 1998 dertig kinderen geboren, ongeveer tien keer zo veel als onder in Nederland geboren tieners.

Grote steden scoren hoog

Vorig jaar september verscheen er in het *Financieele Dagblad* een bericht over hoge aantallen tienergeboorten in onze grote steden. Inderdaad is – deels door de aanwezigheid van grote groepen allochtonen – het aantal tienermoeders in de vier grote steden bovengemiddeld: bijna één op de drie tienermoeders in Nederland woont in een van deze steden. In Rotterdam kregen in 1998 251 tienermeisjes een kind (16 per duizend). In Amsterdam werden in dat jaar 213 tienermeisjes moeder (13 per duizend), tegen 139 in Den Haag en 49 in Utrecht (12 respectievelijk 9 per duizend). Maar zelfs als deze aantallen worden vergeleken met de gemiddelde cijfers voor andere Europese landen, kunnen ze niet als bijzonder hoog worden aangemerkt. Zo werden in 1997 in het Verenigd Koninkrijk per duizend tienermeisjes dertig kinderen geboren, tien keer het aantal in Nederland. Ook in Ierland, Oostenrijk en Portugal is de vruchtbaarheid onder tieners relatief hoog. In Oost-Europa is de vruchtbaarheid onder jonge vrouwen doorgaans nog veel hoger.

Echtelijke en buitenechtelijke tienergeboorten

In Bulgarije en Oekraïne, bijvoorbeeld, werden in 1997 per duizend tienermeisjes ruim vijftig kinderen geboren. Opvallend zijn ook de cijfers voor de Verenigde Staten, waar de vruchtbaarheid onder tienermeisjes twintig keer zo hoog is als in ons land. Het is, ondanks de lichte toename van het aantal tienergeboorten in recente jaren, niet waarschijnlijk dat de vruchtbaarheid van deze groep in de toekomst sterk zal gaan toenemen. De tweede generatie allochtonen van 15 tot en met 19 jaar had in 1998 namelijk een vruchtbaarheidscijfer dat met 7,6 per duizend weliswaar boven het landelijk gemiddelde van 4,5 lag, maar sterk was gedaald ten opzichte van de 25,9 per duizend zoals waargenomen onder de eerste generatie allochtonen. ◀

Joop Garssen en Arno Sprangers

Garssen M.J. en A.H. Sprangers, 'Aantal tienermoeders toch weer iets gestegen'. *Maandstatistiek van de bevolking*, januari 2000. CBS (Voorburg/Heerlen), 23–25.

Tienergeboorten naar geboorteland

